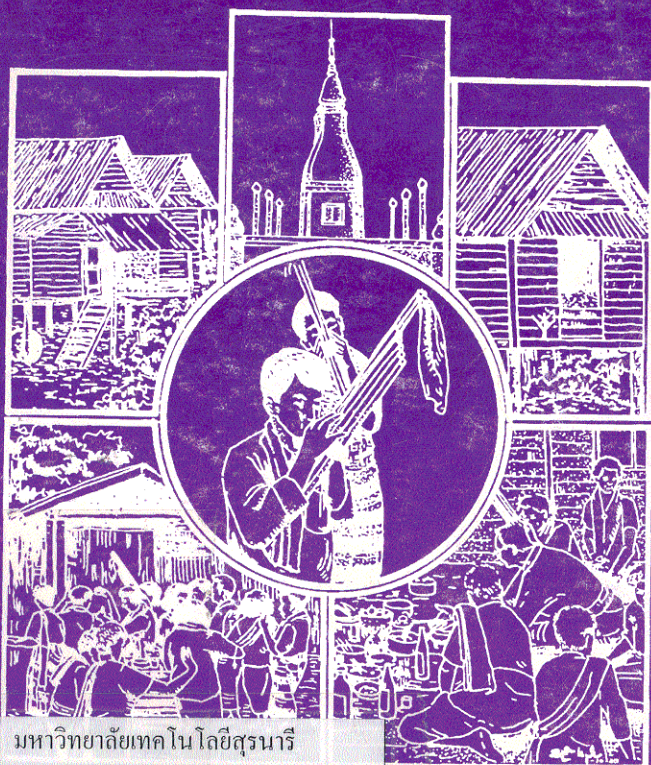

วิธีคิดของคนไทย:
พิธีกรรม “ช่วงผีฟ้อน” ของ “ลาวข้าวจ้าว”
จังหวัดนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

31051000552501

สุริยา   สมุทคุปต์   พัฒนา   กิตติอาษา
ศิลปกิจ   ตี๋ขันติกุล   จันทนา   สุระพินิจ

ห้องไทยศึกษานิทรรศน์ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “วิธีคิดของคนไทย: พิธีกรรม “ช่วงผีเพื่อน” ของ “ลาวข้าวจ้าว” จังหวัดนครราชสีมา” (Cultural Constructs of Local Knowledge: Ethnic Thai-Lao Spirit-Medium Cults in Khorat Villages) มุ่งที่จะตรวจสอบประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับ “วิธีคิดของคนไทย” ทั้งจากการศึกษาภาคสนามและการค้นคว้าวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาสำคัญของ “วิธีคิดของคนไทย” ในระดับชาติตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา รวมทั้งนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับ “วิธีคิด” ของชาวบ้านชนบทในภาคอีสาน คณะนักวิจัยเลือกศึกษา “พิธีกรรมช่วงผีเพื่อน” ของชาวบ้านเชื้อสายไทย-ลาว จำนวน 78 แห่ง ใน 44 หมู่บ้านของอำเภอบึงขังชัย สูงเนินและสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งระยะเวลาในการศึกษาออกเป็นช่วงๆ รวมทั้งหมด 3 ปี (พ.ศ. 2538-2540) และเลือกใช้ประโยชน์จากแนวคิดทางทฤษฎีของนักปรัชญาไมเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) และนักมานุษยวิทยาคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz) ในการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า “วิธีคิด” เป็นผลผลิตทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ และเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ “วิธีคิดของคนไทย” ได้รับการนำเสนอโดยชนชั้นผู้นำ (กษัตริย์ขุนนางและปัญญาชน) มาโดยตลอดระยะเวลาของประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ในการ “สร้างชาติ” และพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ในระยะแรกและเพื่อนำเสนอ “ทางเลือก” ในการพัฒนาประเทศในระยะหลัง คณะนักวิจัยยังค้นพบจากการศึกษา ภาคสนามด้วยว่า พิธีกรรมช่วงผีเพื่อนของชาวบ้านที่เรียกตัวเองว่า “ลาวข้าวจ้าว” นั้น สะท้อนให้เห็น

“วิธีคิดแบบพืงพา” อำนาจภายนอกทั้งที่เป็นอำนาจของ “ผี” และอำนาจของข้าราชการ นักการเมืองและนายทุน ในขณะเดียวกัน ก็แสดงให้เห็น “วิธีคิด” ที่เน้นการผลิตซ้ำและสืบทอดตำนานทางประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวบ้านด้วยเช่นกัน

ABSTRACT

By focusing on an ethnic Thai-Lao spirit-medium cult, namely, *Khwaung Phii Fon (KPF)*, this research project examines issues concerning cultural constructs of local knowledge in rural villages of Nakhon Ratchasima (a.k.a Khorat). Our team of anthropologists conducted extensive fieldwork and library research during separate periods from 1995 to 1997. A total of 78 KPFs from 44 villages in Pakthongchai, Sung Noen, and Si Kieu Districts was selected and thoroughly studied. This project also aims to discover a “Thai way of thinking,” or what is known in Thai as a “withikit,” by tracing back to the dawn of modernization in Thailand at the turn of the twentieth century. We employed some selected theoretical arguments such as those proposed by Michel Foucault and Clifford Geertz in our conceptualization and interpretation.

Our findings reveal that, like other cultural constructs, the “withikit” is culturally and politically invented—no inherent or natural. In Thailand, the “withikit” has been initiated mainly by the ruling elites, such as, the kings, nobles, and intellectuals, throughout Thai state’s modern history. At the dawn of Thai modernization, the official versions of “withikit” were centered in defining and deciding national symbols, cultures, and institutions, whereas the contested visions of nation-building and development have been put forward in recent decades by independent scholars, university professors and non-government organization workers. We argue that the KPFs display the Thai-Lao ethnic-based “withikit,” which allows villagers to depend on supernatural and sociocultural powers. We believe that the current economic and political crises in Thailand suggest an urgent need for a Thai “withikit,” which is applicable in solving and overcoming these postmodern economic hardships. It is suggested that the Thai-Lao as well as other ethnic-based “withikit,” as shown in an example of the ritual of KPF, should be included in the constructed body of Thai “withikit,” as far as the Kingdom’s cultural politics is concerned.

หิ้งพระพุทธรูป ของพ่อหลวงศักดิ์ดา เจ้าก๊ก บ้านหัวสระ
อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

หิ้งผีพอนบ้านเจ้าก๊ก บ้านครसार อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา

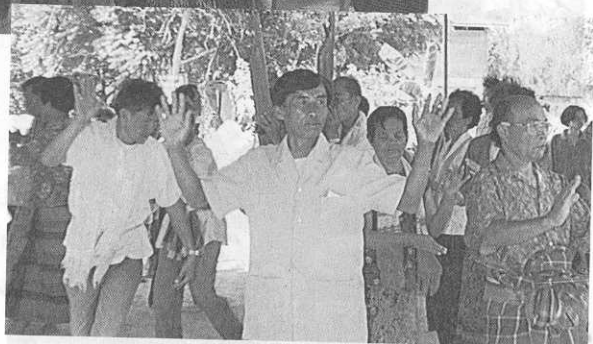

พิธี
ช่วงผีพ็อน
บ้านหัวสระ
อ.สีคิ้ว
จ.นครราชสีมา

พิธีช่วงผีพ็อน
บ้านดอนมะนาว
อ.สีคิ้ว
จ.นครราชสีมา

ลูกศิษย์เตรียมพ็อน
ในช่วงผีพ็อน
หน้าศาลเจ้าก๊ก
บ้านโคกศิลา
อ.ปักธงชัย
จ.นครราชสีมา

หมอแคน และ
เครื่องบูชาใน
ศาลเจ้าก๊ก
บ้านโคกศิลา
อ.ปักธงชัย
จ.นครราชสีมา

ลูกศิษย์เตรียมเครื่องบูชา
หน้าศาลเจ้าก๊ก
บ้านโคกศิลา
อ.ปักธงชัย
จ.นครราชสีมา

